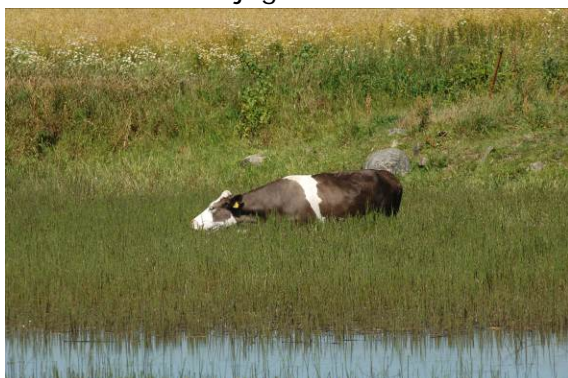

Vildtvenlig afgræsning af naturarealer

Afgræsning af naturarealer kan også være vildtpleje!

Alt for mange lysåbne naturarealer bliver ikke afgræsset, hvilket desværre betyder, at arealernes naturværdi med tiden forringes. Årsagen er ofte, at den enkelte jordejer ikke ønsker at forringe det jagtbare vildts vilkår på sin ejendom, da en traditionelt udført naturafgræsning i nogle tilfælde kan medføre, at en eller flere vildtarter fortrækker fra naturområdet. Det behøver dog ikke være tilfældet. Der kan foretages en afgræsning, som tager hensyn til vildtet og hvor de lysåbne naturarealer plejes. Ved at tage hensyn til vildtet kan afgræsning være med til at forbedre vilkårene for det jagtbare vildt.

Afgræsning giver vildtet bedre livsbetingelser. Når husdyrene har afgræsset et naturområde, er værdien af vinterføden forbedret for hønsfugle, hjortevildt og hare. Andefugle og vadefugle får desuden markant bedre muligheder for at søge føde.

Hvorfor bør de lysåbne naturarealer afgræsses?

Overdrev, enge og heder er meget værdifulde lysåbne naturarealer. Det skyldes typisk, at de tidligere har været afgræsset, hvilket har skabt grundlag for meget artsrige plantesamfund. Med disse artsrige plantesamfund følger ofte en stor variation af insekter og andre smådyr. Hovedformålet med afgræsning af naturarealer er oftest, at sikre eller genskabe denne store variation af planter og insekter. Hvis ikke arealet afgræsses vil det gro til med en ensformig artsfattig vegetation.

Både kvæg, får, geder og heste er med deres græsning velegnede til at genoprette, vedligeholde og pleje en lang række af de lysåbne naturtyper. Ved at forsætte eller genoptage afgræsning på lysåbne naturarealer opnås ofte det bedste resultat, når den lysåbne natur skal plejes eller genoprettes.

Ved afgræsning sker der en positiv påvirkning af vegetation og jordbund. Dyrene bider eller rusker vegetationen af og knækker grene mv. i deres søgen efter føde. Derudover slides arealet ved dyrenes færdsel på arealet, ligesom dyrene bidrager med gødning, der lokalt kan ændre vegetationssammensætningen.

Hvorfor er afgræsning til gavn for vildtet?

Forbedrer fødemulighederne for vildtet:

Afgræsning er med til at forbedre fødegrundlaget for alt det vildt, som lever af græs og urtevegetation, da afgræsning er ensbetydende med den nye genvækst forbedrer vegetationens foderkvalitet. Græsning skaber variation og medfører en artsrig flora, som tiltrækker flere insekter, hvilket er til stor gavn for specielt hønsefugle og deres afkom, men også for andre insektædende fugle, pattedyr og padder.

Afgræsning forbedrer vegetationens foderkvalitet til gavn for vildtet.

Forbedrer vilkårene for ande- og vadefugle:

Mange ande- og vadefugle kræver fugtige lysåben natur med en vegetation, som ikke må være for høj. Afgræsning er derfor mange steder en nødvendighed for at modvirke, at fugtige lysåben natur invaderes af høje græsser, rørskov og pilekrat.

Afgræsning forbedrer vilkårene for ande- og vadefugle.

Hindrer hegn vildtets adgang til området?

Nyetablerede hegn vil ofte give problemer for vildtet, men kun indtil at vildtet har haft mulighed for at vænne sig til hegnet og har fundet ud af, hvordan det skal passeres.

Traditionelle elektrisk hegn bestående af en eller to tråde er normalt ikke nogen hindring for vildtet, efter tilvænningsperioden er overstået.

Nethegn eller flertrådede hegn, som ofte anvendes til får, kan være vanskeligt for specielt hjortevildtet at forcere. Specielt for hjortevildtets afkom giver nethegn problemer, men kun indtil det har opnået en vis størrelse og har lært at passere hegnet.

Nethegn med meget små masker kan hindre de mindre pattedyr som f.eks. harens adgang til det hegnede areal, og bør derfor ikke anvendes.

Elektrisk hegn bestående af en eller to tråde er normalt ingen hindring for vildtet.

Hvilke krav stiller vildtet til levestederne?

Kun ved at kende de enkelte vildtarters krav og behov kan man foretage en vellykket vildtvenlig naturpleje, som både tilgodeser en stor variation af planter og insekter på naturarealet og samtidig forbedrer forholdene for det jagtbare vildt.

Overordnet set skal følgende faktorer være til stede før, at vildtet ønsker at benytte det pågældende område som levested:

- Dækning/skjul
- Læ
- Føde
- Vand
- Sollys
- Fred og ro

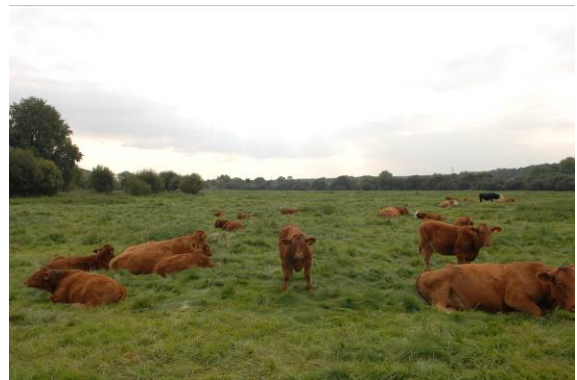
Ud over de ovennævnte faktorer stiller de fleste vildtarter også nogle specifikke krav til levestederne. På grund af manglende viden omkring de enkelte vildtarters krav til levestederne, har flere afgræsningsprojekter desværre haft en negativ konsekvens for nogle vildtarter.

Ved at klarlægge vildtets krav til levestedet og sammenholde dette med det pågældende områdes beskaffenhed dvs. størrelse, type og tilstand, samt det overordnede formål med afgræsningen, kan man analysere sig frem til, hvorvidt det vil være muligt at foretage en vildtvenlig afgræsning af det pågældende naturareal.

Hvordan bør den vildtvenlige afgræsning foretages?

Anvend rolige dyr til afgræsning:

For at foretage en succesfuld vildtvenlig afgræsning er det afgørende, at husdyrene, som benyttes til afgræsningen, ikke udelukkende består af nysgerrige ungdyr, der løber planløst rundt i hegningen. Anvend kun rolige dyr til afgræsning, som bevæger sig langsomt rundt i hegnet, i form af f.eks. stude, ammekvæg eller ungdyr med ældre erfarne dyr, der kan fungere som fører i flokken.

Anvend rolige dyr til den vildtvenlige afgræsning.

Tilpas græsningstrykket:

Tilpas græsningstrykket svarende til et middel græsningstryk (græshøjde 5-8 cm) så der er frisk, men ikke helt nedgnavet vegetation specielt i sensommer og efterårsperioden.

Del hegnet op i mindre folde:

For at sikre at vildtet kan være i fred, når de befinder sig inden for hegnet, kan man med fordel dele hegnet op i flere mindre folde. Herved har man også en bedre mulighed for styre græsningstrykket og evt. presse husdyrene, som benyttes til afgræsningen, til at æde fødeemner som ikke står øverst på listen over dyrenes fortrukne fødeopretning.

Tag hensyn til engfugle:

Af hensyn til flere engfugle er det vigtigt at de lysåbne naturområder, der benyttes som ynglesteder, ikke afgræsses i yngletiden, da der vil være risiko for at æg og unger bliver nedtrampet. I overensstemmelse med Naturstyrelsens anbefalinger i Handlingsplan for truede engfugle

(<http://naturstyrelsen.dk/media/nst/Attachments/533635.pdf>) kan dyrene, der benyttes til afgræsningen, med fordel sættes på græs på de højt beliggende arealer allerede i maj, hvis de lavereliggende arealer hegnes fra og tages ud af afgræsning indtil fuglenes yngletid er overstået.

Undgå at afgræsse arealer, der kendes som engfuglenes ynglesteder i yngletiden.

Skjul:

Med undtagelse af flere ande- og vadefugle har de fleste jagtbare vildtarter behov for skjul i kort afstand fra, hvor de søger føde, og vil således ikke opholde sig langt fra skjul i form af høj græs- og urtevegetation, træer og buske. Skjulet bør være tæt i bunden, således det også giver læ til vildtet. Ligeledes vil hønsefugle og hjortevildt gerne have mulighed for dækning, så det kan færdes uset i hegningen for mennesker og husdyr. Derfor er det meget vigtigt, at der frahegnes nogle områder, som vildtet kan bruge til dækning og skjul. Samtidigt vil flere ikke jagtbare vildtarter, som f.eks. er knyttet til rørskov og pilekrat blive tilgodeset.

Sørg også for, at der er mulighed for skjul på selve afgræsningsarealet, enten i form af små holme bestående af træer og buske på græsningsarealet, eller ved at trække hegnet ind i større områder med bevoksning. Herved får husdyrene samtidig bedre muligheder for at finde skygge og læ.

Mange vildtarter har behov for skjul i kort afstand fra fødesøgningsområderne.

Hegnet skal være synligt for vildtet:

Af hensyn til specielt hjortevildtet bør hegnet placeres med afstand til træer og buske, sådan vildtet under flugt tydeligt kan se hegnet og hermed undergår at løbe ind i det. Det kan derfor være nødvendigt at fælde træer og buske, hvis hegnslinjen går igennem bevoksning.

Kilder

- Græsning og høslæt i naturplejen; Rita Buttenschøn, Miljøministeriet, skov- og naturstyrelsen og Center for skov, landskab og planlægning, 2007.
- Jagt kombineret med afgræsning af naturarealer, Videncenteret for Landbrug, 2013.
- Vildt & Landskab, Resultater af 6 års integreret forskning i Danmark 2003-2008, Skov- og naturstyrelsen, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet, Skov & Landskab, Københavns Universitet og Danmarks Jægerforbund, 2009
- Naturpleje i praksis. Videncenteret for Landbrug, 2011.